

7.10.2021

POL-2021-123616

ASiantuntijalausunto
Ylitarkastaja Jouni Kitunen
Poliisihallitus
7.10.2021

HE 124 / 2021 vp Rahankeräyslaki

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta. Lausun asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahankeräyslakia siten, että lain soveltamisalasäännökseen lisättäisiin uusi kohta, jolla niin sanotut vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajattaisiin rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalarajoituksen mukainen toiminta olisi mahdollista rahankeräyslain sääntelyn ulkopuolisena toimintana erilaisille toimijoille riippumatta palveluntarjoajan oikeudellisesta muodosta. Esityksen mukaan ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksiin tehdä muuta yleishyödyllistä ilmastoja hyödyttävää työtä rahankeräyslain sääntelyn piirissä.

Esityksen tavoitteena on tarjota uusia mahdollisuuksia kasvihuonepäästöjen vähentämiselle, välttämiseksi tai poistamiseksi ilmakehästä ja tätä kautta tukea pääsyä kohti hallitusohjelman hiilineutraaliustavoitetta. Hiilineutraaliustavoite on kannatettava, mutta rahankeräyslakiin tehtävä muutos ei kuitenkaan välttämättä ole paras keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Rahankeräyslakiin lisättävä soveltamisalasäännös ilman, että samassa yhteydessä säädettäisiin omaa erityislainsäädäntöä vapaaehtoisista päästökompensaatioista, tarkoittaa käytännössä sitä, että myös tulevaisuudessa Poliisihallitus on useissa tapauksissa se viranomainen, joka arvioi onko kyse vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmän täyttävästä toiminnasta vai esimerkiksi rahankeräyksenä pidettävästä toiminnasta. Oikeustilan selkeyttämiseksi oikea menettely on kuitenkin lainsäädännön muuttaminen eikä pyrkimys vaikuttaa siihen, miten viranomainen lakia tulkitsee.

Nyt ehdotetulla rahankeräyslain muutoksella on yhteiskunnallisesti merkittävää vaikuttavuutta. Hallituksen esitys muuttaa vakiintunutta tilaa, jossa rahankeräys on ollut yksinomaan yleishyödyllisten yhteisöjen varainhankintakeino. Yhtä lailla muutoksella tulee olemaan vaikutusta siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään kaupankäyntinä, sillä ehdotetun muutoksen myötä mahdollistetaan kaupallinen toiminta, jossa kuluttaja ei saa itselleen oman taloutensa käyttöön vastiketta, kuten palvelua tai tuotetta. Kolmannen sektorin

yksinomaisen varainhankintakeinon avaaminen yksityisen sektorin toimijoille edellyttää tarkkaa harkintaa ja arviointia sekä jatkossa säännöllistä seurantaa lakimuutoksen vaikutuksista kolmannen sektorin toimintaedellytyksiin. Yritysten tarjoamat rahankeräyksen muodossa toteutettavat vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut voivat vaikuttaa kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksiin tehdä yleishyödyllistä ilmastotyötä, sillä osa tulevaisuuden lahjoitusvaroista suurella todennäköisyydellä siirtyy yritystoimijoille. Muutoksesta aiheutuvan ilmastohyödyn arviointi lienee tässä vaiheessa vielä mahdotonta tai ainakin hyvin vaikeaa.

On myös mahdollista, että nyt esitetty muutos rahankeräyslakiin johtaa tulevaisuudessa merkittäviin tulkinnallisiin epäselvyyksiin rahankeräyksen ja kaupankäynnin välisen suhteen arvioimisessa, sillä käytännössä tietyllä tavalla toteutetut vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut edelleen täyttävät selkeästi rahankeräyslaissa säädetyn rahankeräyksen määritelmän.

Vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden nykytilasta suhteessa rahankeräyslakiin

Nykymuotoinen rahankeräyslaki ei estä vapaaehtoisten päästökompensaatioiden myymistä. Se kuitenkin rajaa rahankeräyksen muodossa järjestettävät päästökompensaatiot yleishyödyllisille toimijoille.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahankeräyslain 1 §:ä siten, että soveltamisalasäännökseen lisättäisiin uusi kohta, jossa niin sanottu vapaaehtoinen päästökompensaatio rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle ja näin mahdollistettaisiin vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden tarjoaminen sekä kansalaisjärjestöille että yrityksille. Ensisijainen tavoite vaikuttaisi olevan kuitenkin rahankeräyslain muuttaminen siten, että rahankeräyksen muodossa toteutettava vapaaehtoinen päästökompensaatio mahdollistetaan nimenomaisesti yrityksille, sillä kansalaisjärjestöt voivat kyseistä toimintaa harjoittaa jo nyt voimassa olevan lain nojalla asianmukaisen rahankeräyslupaan saatuaan. Toisaalta esityksen ehdotus tarkoittaa kansalaisjärjestöjen osalta sitä, että tulevaisuudessa ne voisivat harjoittaa kyseistä toimintaa ilman rahankeräyslupaa muu lainsäädäntö huomioiden.

Rahankeräyslain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa. Rahankeräyslakia on tähän asti sovellettu siten vain sellaisiin vapaaehtoisiin päästökompensaatiomalleihin, jotka ovat täyttäneet rahankeräyslaissa säädetyn rahankeräyksen määritelmän. Julkisesta keskustelusta on kuitenkin

voinut saada virheellisen kuvan, että rahankeräyslaki olisi tullut sovellettavaksi kaikkeen vapaaehtoiseen päästökompensaatiotoimintaan. Yhtenä syynä tälle voidaan pitää sitä, ettei rahankeräyslaissa säädetty vastikkeettomuuden käsite ole ollut kaikille toimijoille täysin selkeä. Laissa vastikkeettomuutta tulkitaan suhteessa rahan antajan ja rahan pyytäjän välillä. Usein asiaa on kuitenkin tulkittu väärin siten, että vastikkeettomuusedellytystä on tulkittu suhteessa rahan pyytäjän ja esimerkiksi päästövähennysyksiköitä myyvän tahon välillä. Jo nyt voimassa olevan rahankeräyslain nojalla kansalaisjärjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen on mahdollista harjoittaa esityksessä kuvattua vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa rahankeräyksen muodossa asianmukaisen rahankeräyslupan saatuaan.

Soveltamisalarajauksesta

Soveltamisalarajaukseen lisättävä päästökompensaatiopalvelun määritelmä on yleinen eikä tarkkarajainen. Todennettavuudelle ja laskettavuudelle ei ole asetettu rajoituksia. Tämä aiheuttaa tulevaisuudessa tulkintaongelmia.

Hallituksen esityksessä todetaan, että rahankeräyslain soveltamisalarajoitukseen ehdotettu vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmä olisi luonteeltaan hyvin yleinen ja se mahdollistaisi tarkoituksella laajasti erilaisen päästökompensaatiotoiminnan rahankeräyslain ulkopuolisena toimintana. Kompensaatio-käsitteeseen mielletään kuuluvan paljon erilaista ilmasto-myönteistä toimintaa ja itse kompensaatiotermiä käyttö on yleistynyt ja se on muuttumassa hyvin yleisluonteiseksi termiksi. Esityksen mukaan päästökompensaatiotermiä käyttäen tarjotaan sisällöllisesti hyvin erilaisia palveluja.

Voi olla ongelmallista, että rahankeräyslain soveltamisalaa koskevaan pykälään lisättäisiin kohta, joka on edellä kuvatulla tavalla tietoisesti jätetty laajaksi ja avoimeksi. Rahankeräyslainsäädännön keskeinen lähtökohta on, että kaikkeen toimintaan, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa, sovelletaan rahankeräyslakia, ja pääsääntöisesti toiminta on joko luvan- tai ilmoituksenvaraista. Näistä keskeisistä lähtökohdista voidaan poiketa vain rahankeräyslakiin sisällytettyjen erillisten poikkeussäännösten nojalla. Tämänkaltaisia poikkeussäännöksiä on säädetty rahankeräyslakiin aiemminkin esimerkiksi vaalikeräysten (luvanvaraisuutta koskeva poikkeus), uskonnollisen yhdyskunnan kolehdinkeräyksen osalta, yksityishenkilöiden merkkipäiväkeräysten sekä varhaiskasvatus- ja opetusryhmien tilaisuuksissa järjestettävien rahankeräysten osalta (lain soveltamisalaa koskevia poikkeuksia).

Edellä mainituille aiemmille poikkeussäännöksille on yhteistä se, että säännökset ovat varsin täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Jokaiseen poikkeukseen on

kirjattu selkeästi se, minkälaisissa tilanteissa tai olosuhteissa tietty toiminto jää esimerkiksi lain soveltamisalan ulkopuolelle. Toisin sanoen säännöksissä lähdetään siitä, että rahalahjoitusten pyytämisen tulee tapahtua tietyllä nimellisellä tavalla, jotta kyse ei olisi rahankeräyslain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta (esim. vaalikampanjan kampanja-aikana, julkisen uskonnonharjoituksen yhteydessä siihen osallistuvien keskuudessa, yksityishenkilön merkkipäiväkutsussa tai haastattelussa taikka varhaiskasvatusryhmän tilaisuudessa siten, että keräyksestä vastaa täysivaltainen henkilö). Osa edellä mainituista poikkeussäännöksistä on lisätty myös ehtoja siitä, mihin tarkoituksiin varoja saa kerätä ilman, että rahankeräyslaki tulisi sovellettavaksi (vaalikampanjan kulut vaalikeräyksissä, opiskelun tai harrastustoiminnan edistäminen opetusryhmien keräyksissä).

Soveltamisalarajoituksen jättäminen tarkoituksellisesti avoimeksi johtaa tulevaisuudessa tulkinnallisiin ongelmiin sovellettaessa lakia käytännössä. Perinteisen laintulkintaopin mukaan poikkeussäännöksiä on tulkittava suppeasti. Tämä on tulevaisuudessa haastavaa, jos varsinainen poikkeussäännös itsessään on jätetty laajaksi ja suhteellisen avoimeksi.

Ehdotetun poikkeussäännöksen mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi tulevaisuudessa palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan siten, että todennetulla ja lasketulla tavalla vähennetään tai poistetaan kasvihuonekaasuja ilmakehästä tai vältetään niiden pääsemistä ilmakehään. Jotta kyse olisi palvelusta, joka täyttäisi säännöksessä asetetut ehdot, tulisi kyse siis olla sellaisesta kasvi-huonekaasupäästöjen vähentämisestä, välttämisestä tai poistamisesta ilmakehästä, joka on todennettua ja laskettua. Kaikkien edellä mainittujen edellytysten tulee täytyä samanaikaisesti, jotta palvelu jäisi rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle.

On sinänsä hyvänä, että ehdotetussa poikkeussäännöksessä on pyritty asettamaan tietyt edellytykset, joiden kaikkien tulee täytyä, jotta toiminta jäisi rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. On kuitenkin edelleen ongelmallista, että edellytykset eivät ole tarkkarajaisia, sillä vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmän on hallituksen esityksen mukaan tarkoituskin jättää rahankeräyslain ulkopuolelle hyvin laajasti monenlaisia eri kompensatiopalveluita.

Ehdotetussa säännöksessä on asetettu yhdeksi edellytykseksi esimerkiksi todennettavuus, mutta luonnoksessa todetaan, että säännös ei edellyttäisi todennettavuuden osalta kuitenkaan sitä, että kasvihuonekaasupäästön vähennyksen, välttämisen tai poistamisen olisi oltava jo toteutunut. Säännöksellä tarkoitettaisiin siis myös palvelua, jossa välitettäisiin tulevaisuudessa synty-

vää ilmastohyötyä, kunhan palveluntarjoaja voisi osoittaa, mihin ilmastohyödyn syntyminen perustuu. Määritelmässä edellytettäisiin myös päästön laskettavuutta. Esityksen mukaan laskettavuus tarkoittaisi sitä, että tuotetun ilmastohyödyn määrä, jolla päästöä kompensoitaisiin, olisi pystyttävä vähintään arvioimaan. Säännöksessä ei kuitenkaan edellytettäisi minkään tietyn standardin tai ohjeistuksen noudattamista laskelman tekemisessä eikä säännöksessä tai hallituksen esityksessä ole mitään kriteereitä, joiden tulisi täyttyä.

Edellä kuvatuilla perusteilla esitetty poikkeussäännös, jossa vapaaehtoinen päästökompensaatiopalvelu määriteltäisiin, on kokonaisuutena arvioiden hyvin laaja ja moniulotteinen. Kompensaatiotermi on jo itsessään hyvin yleisluonteinen. Ehdotettu määritelmä vapaaehtoiselle päästökompensaatiolle ja tähän liittyvät hallituksen esityksen perustelut muodostavat kokonaisuutena tulkinnanvaraisen soveltamisalarajoituksen, joka ei ole verrattavissa esimerkiksi nyt voimassa olevassa rahankeräyslaissa säädettyihin tarkkarajaisiin ja verrattain suppeisiin poikkeussäännöksiin. Kun tähän yhdistetään mahdollisuus toteuttaa kompensatiopalvelu lähes millä keinoin tahansa, eli ilman todennettavuus- ja laskennallisuusstandardeja ja käytännössä palveluntarjoajan itsensä päättämällä tavalla, on tilanne tulevaisuudessa tulkinnallisesti ja valvonnallisesti vaikea. Koska toiminnan luonne perustuu lähinnä luottamukseen rahan antavan tahon puolelta, eikä rahaa antava taho voi välttämättä millään tavoin todeta saaneensa ostetun palvelun tai myöskään todentaa saadun palvelun laatua, sisältää toiminta väärinkäytösriskejä. Kyseisen toiminnan luotettava ja tehokas valvonta edellyttää erillistä erityislainsäädäntöä taikka vähintäänkin sitovia standardeja joihin kompensatiopalveluntarjoajien tulee sitoutua, mikäli rahankeräyslakia muutetaan nyt esitetyllä tavalla.

Käytännön tulkintaongelmien välttämiseksi olisi hyvä selvittää selkeät ja yksiselitteiset kriteerit, miten kasvihuonekaasupäästöjen kompensoinnin todentaminen ja laskettavuus voidaan aidosti ja luotettavasti tehdä sekä arvioida. Näin ollen rahankeräystoimintaa valvovan viranomaisen ei tarvitsisi tulevaisuudessa arvioida kunkin toimijan osalta sitä, täyttääkö niiden vapaaehtoinen kompensatiotoiminta rahankeräyslaissa säädetyn palvelun määritelmän vai ei.

Rahankeräystoiminnan ja vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen erotettavuus toisistaan

Kansalaisen oikeusturva voi vaarantua, mikäli hänelle ei ole selvää millä tavalla valvottuun toimintaa hän osallistuu. Mieltääkö kansalainen lahjoittavansa rahaa rahankeräykseen, vai mieltääkö hän ostavansa palvelun?

Tarkoituksellisesti avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi jätettävä vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmä voi aiheuttaa tulevaisuudessa vaikeita tulkinnallisia ongelmia myös rahankeräyslain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta, jonka mukaan on kiellettyä järjestää rahankeräys tavalla, jossa kaupankäynti ja rahankeräys ovat ilmeisessä vaarassa sekoittua keskenään.

Rahankeräystoiminnan valvonnassa kyseistä kieltoa on tulkittu siten, että rahankeräyksen järjestäjän tulee järjestää rahankeräys siten, ettei mahdolliselle lahjoittajana rahankeräykseen osallistuvalla henkilölle voi jäädä epäselväksi se, onko hän tekemässä vastikkeetonta lahjoitusta jonkin toiminnan tukemiseksi, vai onko hän itseasiassa ostamassa itselleen jonkin tuotteen tai palvelun. Tulkinta voidaan todeta myös kääntäen siten, ettei ostajana kaupankäyntiin osallistuvalla henkilölle tule aiheutua epäselvyyttä siitä, onko hän ostajan/kuluttajan roolissa aidossa kaupankäyntitilanteessa, vai kenties lahjoittajan roolissa vastikkeettomassa rahankeräyksessä.

Hallituksen esityksen mukaan vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa koskevalla säännöksellä ei oteta kantaa siihen, tulisiko toiminnan olla vastikkeellista, vaan säännöksellä on tarkoitus kuvailla ja määritellä vapaaehtoista päästökompensaatio ilmiönä ja mahdollistaa se kaikissa muodoissaan rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Hallituksen esityksen mukaan toiminta voisi näin ollen olla myös rahankeräyslain säännösten näkökulmasta arvioituna katsottavissa vastikkeettomaksi toiminnaksi, mutta ei sitä siis olisi, jos tarkemmin määrittelemättömällä tavalla päästökompensaatio olisi todennettavissa ja laskettavissa ja toimija myös niihin vetoaa. Tarkoituksella avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi jätetty määritelmä vapaaehtoiselle päästökompensaatiolle voi aiheuttaa sen, ettei henkilön ole tietyllä tavalla toteutettujen toimintojen osalta mahdollista enää tulevaisuudessa selkeästi ymmärtää sitä, minkälaiseen toimintaan, ja näin ollen millä tavalla valvottuun toimintaan hän on osallistumassa.

Edellä kuvattu tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun rahankeräysluvan omaava järjestötaho järjestää rahankeräystä ilmaston hyväksi tehtävän työn rahoittamiseksi.

Erotettavuutta rahankeräyksen järjestämisen ja vapaaehtoisen päästökompensaatiopalvelun välillä tukee kuitenkin se, että rahankeräyksen järjestämisen yhteydessä keräyksen järjestäjällä on rahankeräyslain 34 §:n mukainen tiedonantovelvollisuus lahjoitusta pyydettyäessä. Järjestäjän on täten ilmoitettava aina keräyksen järjestämisen yhteydessä esimerkiksi rahankeräysluvan tai pienkeräyshyväksynnän numero. Kyse on kuitenkin keräyksen järjestäjän vastuulla olevasta asiasta.

Valvonta

Viranomaisen toimivalta vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen valvonnassa tulee olemaan osittain epäselvä ja päällekkäinen.

Hallituksen esityksen viranomaistoimintaa koskevaa osiota on täydennetty lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella. Esityksessä todetaan muun muassa, että esityksen mukaisella ehdotuksella vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta erotettaisiin rahankeräyslain soveltamisalasta, ei Poliisihallituksella olisi enää jatkossa toimivaltaa valvoa toimintaa, sillä kuluttajansuojaan liittyvissä asioissa toimivaltaisena viranomaisena olisi tällöin kuluttaja-asiamies.

Yksinkertaisuudessaan suunniteltu muutos tarkoittaa käytännössä edellä mainittua, eli osa rahankeräyksen määritelmän täyttävästä toiminnasta ei enää kuulu rahankeräyslain soveltamisalaan, eikä rahankeräyslaissa Poliisihallitukselle säädetyt valvontakeinot näin ollen tule toimintaan enää sovellettaviksi. Tämä ei kuitenkaan poista rahankeräystoimintaa valvovan Poliisihallituksen roolia toiminnan valvonnassa kokonaisuudessaan. Poliisihallituksen tulee tulevaisuudessakin mahdollisen lakimuutoksen jälkeen arvioida aina tapauskohtaisesti täyttääkö jonkin toimijan toiminta rahankeräyslaissa tarkoitetun vapaaehtoisen päästökompensaatiopalvelun määritelmän vai ei. Koska palvelun määritelmä on hyvin avoin, voi toiminnan aidon luonteen arviointi edellyttää hyvinkin kattavien selvitysten pyytämistä myös yritystoimijoilta. Mikäli annettujen selvitysten perusteella vaikuttaa, että esimerkiksi todennettavuus tai laskettavuus ei toiminnassa täyty, ei aiottua poikkeussäännöstä voida asiassa soveltaa. Tällöin rahankeräystoimintaa valvovan Poliisihallituksen tulee edelleen arvioida toiminnan suhdetta rahankeräyslaissa säädettyyn rahankeräyksen määritelmään, kuten tälläkin hetkellä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on antamassaan lausunnossaan todennut, ettei kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan kuulu hyväntekeväisyystoiminnan valvominen eikä elinkeinonharjoittajien väliset kaupalliset menettelyt. Mikäli vapaaehtoinen päästökompensaatiopalvelu mahdollistetaan edellä kuvatulla tavalla, ei tiettyjen toimijoiden tarjoamiin vapaaehtoisiin päästökompensaatiopalveluihin sovellettaisi tulevaisuudessa rahankeräys- eikä kuluttajansuojalainsäädäntöä. Toiminnan valvonta tulisi myös tämän vuoksi perustua vähintäänkin jonkinlaisiin laatustandardeihin.

Vaikutusten arviointi

Esitetyllä lakimuutoksella voi olla merkittävämpiä vaikutuksia viranomaistoimintaan kuin nyt on esitetty.

Hallituksen esityksessä on todettu, että lakimuutoksella tulee olemaan vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia viranomaistoimintaan. Viranomaistoimintaan liittyvät vaikutukset voivat kuitenkin olla merkittävämpiä kuin mitä esityksessä on todettu. Rahankeräyslain muuttaminen aiotulla tavalla tulee edellä lausunnossa kuvatun mukaisesti luomaan oikeudellisen tilan, jossa saman sisältöistä toimintaa voidaan joutua tapauskohtaisesti pitämään joko rahankeräyksenä tai elinkeinotoimintana taikka ei kumpanakaan näistä. Tämä tulee väistämättä vaikuttamaan valvovien viranomaisten työmäärään, sillä on oletettavaa, että lukuiset toimintaansa käynnistävät tai toimintaansa jollakin tapaa muuttavat toimijat tulevat pyytämään ohjeistusta toiminnan toteuttamisen lainmukaisuudesta. Kuten aiemmin on jo mainittu, tulee Poliisihallituksen tulevaisuudessakin tulkita aina tapauskohtaisesti sitä, täyttyykö toimijan toiminnassa laissa säädetty päästökompensaatiopalvelun määritelmä vai ei.

Tulevaisuudessa mahdolliset lainvastaisuudet ja muut epäkohdat sekä riitatilanteet ostajan ja myyjän välillä on käytännössä tällöin ratkaistava poliisille tehtävien rikosilmoitusten kautta. Ostajaosapuolen kynnys rikosilmoituksen tekemiseen saattaa olla korkea etenkin silloin, kun annettu rahamäärä on vähäinen tai rahan antamisesta on kulunut jo pitkä aika. Asian selvittäminen rikosprosessissa on lisäksi jälkikäteistä ja tulee lisäämään osaltaan poliisin työmäärää. Mahdollisten väärinkäytösten ja rikosten selvittäminen voi olla toimialalla vaikeaa sen luonteen ja kansainvälisen ulottuvuuden osalta. Esimerkiksi sen selvittäminen, onko EU:n ulkopuolella toteutettu hiilensidontahanke toteutunut rahaa antaneelle osapuolelle luvatussa tavalla, lienee hyvin suuren mittaluokan talousrikosepäilytapaukset pois lukien epärealistista.